

החומר בעלון מתוך
מתיבתא
הגמרא של לומדי
הדף היומי

שיעורי
תורה

היכלי תורה

ערש"ק פרשת במדבר כה אייר תשסח ♦ דף היומי בבלי: סוטה ו ירושלמי: כתובות יד

נושאי הדף בעלון

- מיתת הסוטה בלא שתיה.....סוטה ו
- חרם דרבינו גרשום במקום שנכשל בעבירה.....סוטה ו
- דיבור על חטאים המובאים בתנ"ך.....סוטה ז
- נתינת מתנות לאביונים לקופה אחת של צדקה.....סוטה ח
- תשלום לפועלים בדינר אחד.....סוטה ח
- כתיבת שלו' או שלום.....סוטה ט
- חתן ששמו כשם חמיו.....סוטה י
- קדיש ע"י אב עבור בנו.....סוטה י
- אם ראוי להיות פועל בניין.....סוטה י
- נוסח כתובת בת מאומצת.....סוטה יא
- אכילת דגים בפסח.....סוטה יא
- יום הולדת.....סוטה יב
- פרנסת הבית באמצעות האיש או האשה.....סוטה יב
- כפתור ופרח.....עמוד 5

ויקח משה ואהרן את האנשים האלה אשר נקבו בשמות... (א יז)

ברש"י: את שנים עשר נשיאים הללו אשר נקבו לו כאן בשמות.

המלים שבסיום הפסוק 'אשר נקבו בשמות' הוקשו לו לרש"י מה באו ללמדנו. אולם גם לאחר שפירש רש"י והוסיף: אשר נקבו לו כאן בשמות, עדיין צריך ביאור כיצד נתפרש לנו בכך הפסוק. ועוד, לשם מה היתה התורה צריכה לפרש כאן את שמות הנשיאים, והלא הם הם הנשיאים שכבר נודעו בשמותם מיד אחר שהוקם המשכן בהבאת קרבנם לחנוכת המזבח.

והנה למעלה בפסוק 'ואתכם יהיו איש איש למטה', פירש רש"י: כשתפקדו אותם יהיו עמכם נשיא כל שבט ושבט. וכוננת רש"י טעונה הסבר, כי לכאורה לא הוסיף מאומה על פשוטו של מקרא.

ונראה שכוונתו של רש"י לפרש, שלא יעלה על דעתנו לומר, שמאחר שנצטוו לפקוד ולמנות כל שבט לבדו לדעת מספר פקודיו, שאין צריך שיהיו בשעת מנין כל שבט כל שנים עשר הנשיאים, וכל נשיא בהם היה רק במנין בני שבטו ולא במנינם של שאר השבטים. זה אינו, אלא כשתפקדו אותם יהיו עמכם נשיא כל שבט ושבט, היינו שכל שנים עשר הנשיאים עמדו עם משה ואהרן במנינם של כל שנים עשר השבטים.

ברם, צריך עדיין לדקדק ולדעת, מהיכן למדנו דבר זה, שכל הנשיאים ישתתפו בכל מניני השבטים, מן המקראות שלפנינו, והלא את הפסוק 'איש איש למטה' שפיר אפשר לפרש שכל נשיא יהיה רק בשעת מנין בני שבטו. אולם יש להוכיח כן מסדר שמותם של הנשיאים כפי שנכתבו בפסוקים, שנקבו בשמות לפי סדר תולדותם ראובן שמעון יהודה וכו'. והנה סדר השבטים בפקוד אותם כתוב לפנינו ראובן שמעון גד וכו', כדרך מסעם וחנייתם על הדגלים. אם איתא שלא היה בשעת מנין כל שבט רק נשיא אותו השבט, אם כן היה צריך להיות סדר לקיחת הנשיאים לעמוד על הפקודים לפי הדגלים שלפניו נפקדו השבטים, ומדוע נמנו לפי סדר תולדתם. בעל כרחך שכדי להורות דבר זה למשה רבנו שיהיו כל הנשיאים בשעת מנין כל שבט, נקבו לו הנשיאים בשמותם כסדר תולדותם, ולא נאמר לו בסתם שיהיו שם נשיאי העדה.

זהו שאמר הכתוב 'ויקח משה ואהרן את האנשים האלה', שלקח אותם כולם יחד להיות מזומנים ועתידיים לעמוד בשעת מנין כל שבט ושבט, ומהיכן ידע משה זאת 'אשר נקבו בשמות', ממה שנקבו לו בשמות הבין לקחת את כל הנשים יחד.

ע"פ בנין אריאל

מיתת הסוטה בלא שתיה

במדדש רבה (במדבר רבה פרשה ט) אמרו מעשה בשתי אחיות שהיו דומות זו לזו והיתה האחת נשואה בעיר אחרת בקש בעלה של אחת מהן לקנאות לה ולהשקותה מים המרים בירושלים הלכה לאותה העיר שהיתה אחותה נשואה שם אמרה לה אחותה מה ראיתה לבא בכאן אמרה לה בעלי רוצה להשקות אותי מים המרים ואני טמאה אמרה לה אחותה אני הולכת תחתיך ושותה אמרה לה לכי ועשי כן מה עשתה לבשה בגדי אחותה והלכה ושתתה מים המרים ונמצאת טהורה חזרה לביתה יצאה אחותה שזנתה לקראתה חבקו ונשקו זו לזו כיון שנשקו זו לזו הריחה במים המרים מיד מתה לקיים מה שנאמר (קהלת ח) אין אדם שליט ברוח לכלוא את הרוח ואין שלטון ביום המות ואין משלחת במלחמה ולא ימלט רשע את בעליו הוי לא אראנו וגו' לכך נאמר ומעלה בו מעל.

חרם דרבינו גרשום במקום שנכשל בעבירה

בנו"ב (אבהע"ז מהדו"ת סי' ו) כתב, שאפילו להסוברים דרגמ"ה גזר אף במקום מצוה, היינו בבטול פו"ר, אבל במקום שנכשל בעבירה לא גזר וכו', ומי שיושב בלא אשה נכשל בהרהורי עבירה בכל יום, ולא כו"ע הם כרב ספרא דהוה רווק הדר בכרך.

וכן כתב בתשו' תפארת צבי (סי' לח) דהצלת עבירה חשיב כעושה מצוה. ויעוין בתשובות מהרי"ם פאדווא (סי' טז) עשה לה סמוכין מדברי הש"ס [סוטה דף ח'], וכן נראה כוונת הג"פ (סי' קי"ט ס"ק לג) בשם מהר"ש (סי' לג). וגם בתשו' מהר"ם אלשקר (סי' צה) כתב וז"ל, מי הוא זה שיעלה על רוחו או יכניס במוחו לחשוב שתיקן רגמאה"ג במקום שיש חשש איסור או נדנדוד עבירה, עכ"ל. וכן מוכיח בתשו' הרא"ם (מרגליות, סי' כט) דהצלת עבירה שיושב בלא אשה עדיף מקיום מצוה, ומסיק שם להתיר מטעם זה אף בשכבר קיים פו"ר.

ובשו"ת רבי עזריאל (ח"ב סי' לו) כתב, הנה ראיתי בנו"ב שכתב עוד סברא אף לדעת הסוברים דרגמ"ה תיקן אפי' במקום מצוה היינו כגון שיש לו אשה רק שהה עשר שנים ולא ילדה דעכ"פ ניצל מהרהור עבירה רק שלא קיים מצות פריה ורביה, אבל לא בלית ליה אשה כלל שישב כמה שנים בלא אשה, ומי שהוא בלא אשה נכשל לפעמים בהרהורי עבירה ולא כל אחד כרב ספרא דהוה רווק הדר בכרך ובזה לא תיקן עיי"ש.

וראיה לדברי הנו"ב מגמ' סוטה דף ז' ע"א דקאמר ר"י אם היה לבה נאה לא היה מגלה ואם היה שערה נאה לא היה סותר, וקאמר הגמ' טעם דר"י משום הרהורא דעבירה מבטלין מצות עשה מה"ת מכ"ש שלא למיגזר גזרה היכא דאיכא למחשש להרהור עבירה.

והגאון מהרי"ם פאדווא בתשו' (שם) האריך הרבה לחזק את דברי הנו"ב והביא הסוגיא דסוטה (ח') מה דאמר ר"י אם היה לבה נאה לא היה מגלה ומסיק להלכה דבמקום דאיכא למיחש לקלקול עבירה לא גזר.

אולם בשו"ת מהרש"ם (ח"ו סי' קלו) הביא שחכם אחד פקפק בראיה זו, שהרי שאני מכשול יחיד משל רבים, ובלא"ה אינו רא' דשא"ה שה' בשוא"ת וכמ"פ עקרו חז"ל ד"ת בשוא"ת משא"כ בני"ד שעובר בקו"ע וכ"ה להדיא בתוס' סוטה שם דטעמא משום דשוא"ת לאו מיעקר הוא יעו"ש דמפורש כן. ועי' בשדי חמד (מערכת אישות סי' ב אות א) ובשו"ת עין יצחק (ח"א אבהע"ז סי' עח אות עג).

דיבור על חטאים המובאים בתנ"ך

בספר עבודת אהרן (אזן שומעת הערה ז) חקר אם מותר לבי"ד או לחכם לפרסם עבירות של אחרים לנחשד, ולכאורה יש להוכיח ממה שאמרו בסוגיין שאומרים לסוטה הרבה קדמוך יהודה הודה ולא בוש וכו', הרי שמותר לעשות כן.

אולם כתב שיש לדחות ראייה זו, מפני שבסוגיין לא התירו זאת אלא כדי שלא למחוק את השם, ועוד שהמעשה של ראובן ויהודה כתוב בתורה ועל כן אין איסור להזכירם. ולמעשה נקט שאסור לגלות חטא של חבירו.

ועיין בשבת (צו) שאמרו 'התורה כיסתו ואתה מגלהו'. יש לציין מעשה שהובא בהקדמת ספר בספר חדושי הגרשוני (עמוד לט) כתב שהרמ"א דרשו לעדתו את הנאמר בתורה על ראובן שהחליף יצועי אביו באופן כזה: נאמר (בראשית לה כב) וישכב את בלהה, ואמרו חז"ל (שבת נה): שהחליף יצועי אביו, וביאר זאת על דרך הנאמר בשמואל (א' ב כב) אשר ישכבון, וביארו חז"ל (שבת שם) שבנני עלי לא שכבו עם הנשים אלא שהו את קיניהם וביטלום מפריה ורביה, על פי זה דרש הרמ"א - ראובן לא החליף יצועי אביו אלא רק היה בחדרו וממילא מתוך כך עכבו ומנעו מפריה ורביה. והביא שם ששמע שראובן נגלה לרמ"א בחלום והחזיק לו טובה על כך שלימד עליו זכות, וכן הביא הבית אפרים (מגילת יוחסין עמ' כג) שראובן בא אל הרמ"א בחלום, ונשקו, והחזיק לו טובה על כך.

ועי' באגרות משה (ח"ח הקדמה) שהובא מעשה שהיה בתחילת חורף תרפ"ב חלה אחד מבעלי הבתים ונפל למשכב במין חולי מוזר ולשונו התנפחה בפיו, כאשר תקיף ליה עלמא ובעל האג"מ בא לבקרו, ביקש החולה להוציא כל איש מעליו וסיפר לרבנו את סיבת חליו, לדבריו שבוע קודם לכן בשבת פרשת וירא הקשה כיצד זכו בנות לוט שהמשיח יהיה מצאצאיהן אף שלא בושו בגילוי עריות שעשו והודיעו שבניהן הם מאביהן ודיבר עליהן בדרך בזיון בלילה הופיעו בחלומו שתי נשים זקנות מאד שראשן ופניהן מכוסים, ואמרו שהן בנות לוט, הן הוסיפו ואמרו לו ששמעו את מענתו ובאו מעולם האמת לענות לו הן טענו שהיו יכולות לומר שמאחר שהן ממשפחת אברהם וניצלו בדרך נס מסדום לא היו תולים בהם מעשה זנות והיו יכולות לייחס לעצמן כל מעשה נס, כך שהיו יכולות לומר שנתעברו מן השכינה כביכול ולייסד דת חדשה כנצרות והן קראו לבניהן עמון ומואב להודיע שכאשר אשה מתעברת יש לוולד תמיד אב בשר ודם, בזכות זה זכו ויצא מהן המשיח האמיתי, עוד אמרו שהוא חטא חטא גדול כאשר דיבר עליהן בדרך בזיון מאחר שהוא דבר עליהן בזלזול הוא יענש מידה כנגד מידה כמרגלים, ותשתרבב לשונו ותתנפח בחולי משונה וכך ימות כשסיים האיש לספר את סיפורו היסב את פניו אל הקיר ונפטר לעולמו, ובעל האג"מ אמר שנראה לו שזה עניין אמיתי מאחר שההסבר נראה לו הסבר אמיתי.

יום ראשון כז אייר

סוטה ח

נתינת מתנות לאביונים לקופה אחת של צדקה

בש"ת תורה לשמה (סי' קצ) נשאל אם ביום פורים כשבא ראובן לקיים מצות מתנות לאביונים ומצא ב' עניים באו לפניו והיה לו מטבע של כסף שיש בו שיעור מתנות לאביונים לשניהם אי סגי לתת המטבע ביד א' מהם ויאמר שיקבל אותו לשם מצות מתנות לאביונים חצי בשבילו וחצי בשביל חברו העומד עמו שיחלקו אותו ביניהם או"ד צריך ששניהם יפשוטו ידיהם ויקבלו המטבע ההוא מידו ביחד.

והשיב, קי"ל אין עושין מצות חבילות חבילות, ולכן אע"פ שיפשוטו ידיהם שניהם ביחד ויקבלו המטבע ההוא לא אריך למעבד כן לקיים ב' המצות ביחד במטבע אחד אלא יחליף המטבע ההוא אצל השלחני במטבעות קטנים ויתן לזה בפ"ע ולזה בפ"ע.

תשלום לפועלים בדינר אחד

בש"ת תורה לשמה (סי' שנט) נשאל, בענין ראובן ששכר פועלים ליום אחד ולעת ערב כאשר בא לפרוע שכרם לא היה לו מעות כסף כדי לפרוע לכל אחד ואחד בפני עצמו בפני עצמו, וכשישב שכירות כולם יחד ראה עולה שכר כולם זהוב אחד והיה קשה עליו הטרחה לילך אצל השלחני להחליף לו זהוב במטבעות קטנים של כסף ונתן לפועלים דינר הזהוב וא"ל שהם ילכו אצל השלחני להחליף אותו ולחלקו ביניהם ונתן להם גם השכר של השלחני המחליף כדי שלא יפסידו כלום. ונסתפקנו אם יכולים הפועלים לסרב בזה הדבר באמרום אין אנחנו מחוייבים לטרוח בזה לחזר אחר השלחני להחליף וצריך שהוא יטרח ויביא להם מטבעות קטנים לתת לכל או"א שכרו בידו.

והשיב, ודאי יכולים לסרב ועוד אפילו אם ירצו בזה הדבר לא אריך למעבד כן משום דקי"ל אין עושין מצות חבילות חבילות, וא"כ איך יקיים מצות פרעון שכר שכיר של כל או"א בבת אחת בדינר וצריך לפרוט הדינר הוא בעצמו ויקיים המצוה עם כל או"א בפ"ע לתת לכל אחד שכרו בידו. יען כי מתן השכר של כל אחד מהם הוא מצוה בפ"ע.

יום שני כח אייר

סוטה ט

כתיבת שלו' או שלום

כתב הרמ"א, אסור לכתוב שם לכתחלה שלא בספר דיוכל לבא לידי בזיון ולכן נזהרין שלא לכתוב שם באגרת, ויש נזהרין אפילו במלת שלום שלא לגמור כתיבתו.

ובערוך השולחן (סי' רעד סכ"ז) ביאר ששלום הוא שמו של הקב"ה (שבת:): ואף שאינו משמות שאין נמחקין שמה דאמרינן שם משום דמצינו שהקב"ה נקרא שלום כדכתיב ד' שלום הרי כמה כינויין להבורא יתברך רחום וחנון וכו' אלא משום דכל הכינויין יש לכנות לאדם ג"כ ולא שלום דהאדם כולו קטטה (מהרש"א שם) לכך נתנו חז"ל חשיבות לזה שאסרו להזכיר שלום בבית המרחץ ע"ש, ומטעם זה עצמו נכון לבלי לכותבו כולו בדברים פשוטים ורוב העולם אין נזהרין בזה וגם בתשו' הרא"ש (כלל ג) כתב שמוותר.

ובעלי התוס' בסוגיין (י. ד"ה אלא) כתבו שבאמת שלום אסור במחיקה, והא דלא חשיב לה בין שמות שאין נמחקין תנא ושייר ע"ש. ובערוה"ש (שם) כתב שדברים תמוהים הם ולא מצינו לאחד מהפוסקים שיאמר כן, ועוד האריך לתמוה על זה, וסיים שם, ולכן צע"ג ומ"מ כיון דנפיק מפומייהו דרבתינו בעלי התוס' נכון להחמיר כשאין צורך גדול בזה.

ובפתחי תשובה (שם ס"ק כח) כתב בשם הרדב"ז שהזהירות בשלום הוא רק בשאילת שלום כמו שמברכו בשלום או נותן לו שלום דהכוונה מהשם יתברך שהוא בעל השלום כענין שאמר בועז לקוצרים ד' עמכם אבל אם כותב שיש שלום בעיר או בין פלוני לפלוני וכיוצא בזה שהוא סיפור דברים בעלמא שאין בזה שום קדושה מותר לכתבו בשלימות ומטעם זה מותר לומר ולכתוב אמת אף שהיא חותמו של הקב"ה.

ובברכי יוסף (או"ח סי' פה) דן אם מותר שלא לכתוב באיגרת שלום מלא, ודעתו נוטה שאין לכתוב, אמנם ביו"ד (סי' רעו ס"ק מא) האריך בזה, וסיים, ובערי המערב נזהרים לא לכתוב שלום מלא אלא שלם חסר ו", וכ"כ מהריק"ש בשם הרדב"ז, אך בגלילותינו אין נזהרין כלל. ועיין בשדי חמד (ח"א מערכת א' אות שיג) שהאריך בזה.

ש"ס - עוז והדר

מהדורת פריעדמאן

בכל הפורמטים

על חתן טוב
לא התפשרת
גם על ש"ס
לא מתפשרים!

מוקד הזמנות:

1800-22-55-66

להשיג בחנויות הספרים המובחרות

להגדיל תורה ולהאדירה

חתן ששמו כשם חמיו

בצוואת רבי יהודה החסיד כתב שיש לדקדק שלא ישא אשה ששם אביה כשמו. אמנם יש שהקשו על דבריו ממה שאמרו בסוגיין, אמר שמואל סבא חמוה דרב שמואל בר אמי, שמבואר כך שחמיו של שמואל קרו לו שמואל (עין יעקב, סדר הדורות ערך שמואל, דעת תורה י"ד סי' סטז, אמרי אש י"ד סי' ס).

יש שתייצו שהיות שלאחד מהם קראו 'רב' שמואל על כן לא חששו בזה (שו"ת לב דוד סי' נט). ובשו"ת בית שערים (יו"ד סי' קצה) כתב שאין ראיה מחכמי הש"ס לנידון זה לפי מה שמשמע בס"ח (סי' תפח) שודאי הנושא אשה לש"ש בלי שום פנייה אחרת אין לחוש לכל הני דברים, שהרי שומר מצוה לא ידע דבר רע, ועל כן חכמי הש"ס שהיו מתכוונים למצוה לא היו צריכין לחוש לזה, אבל בזמן ר"י החסיד שלא היו מתכוונים לשם מצוה שפיר י"ל דאיכא קפיא וחששא.

מהלך נוסף מבואר בדברי החיד"א (ברית עולם סי' תעז), שכתב שכשם ששינוי המקומות ושינוי הזמנים גורם לכמה דברים, כגון הרפואות שבש"ס שאינם מועילות בזה"ז, גם לענינים אלו נשתנו הזמנים, גבירה הסט"א מעין הרע בזה. ועוד דאעיקרא לק"מ, דבו בפרק מרבית העם שנות דור ודור נהגו בזיווגים אלו ושכיחי טובא, ולא היה עין הרע בזה. אך עתה דלא אשתכח, העושה זיווג כזה יש בו משום עין הרע.

בשו"ת תורת חסד (לובלין, אבהע"ז סי' לט), עמד גם בהערה זו, וכתב ליישב עפ"מ"ש החת"ס (אבהע"ז סי' קטז) והחכמת אדם (כלל כקג אות ג), שכתבו שמה שאמר רבינו יהודה החסיד שלא ישא אשה ששמה כשם אמו או שמו כשם חמיו, היינו כשהם משולשים, כגון ששמו ראובן, וכן חתנו שמו ראובן, אם יקח חתנו זה חתן ששמו ראובן, אז לא יצליח, כיון שהוא משולש. ולפי זה לא קשה מידי מסוגיין, ועי"ש עוד מה שתיירץ בזה. וע"ע בשו"ת מהרש"ם (ח"ה סי' כח) מה שכתב בענין זה.

קדיש ע"י אב עבור בנו

כתב הנו"ב (מהדו"ת או"ח סי' ח) כי אב האומר קדיש על בנו הוי כאומרו איש זר, דברא מזכה אבא ואין אבא מזכה ברא ע"ש. אמנם בשו"ת שבות יעקב (ח"ב סי' צג) שעל יסוד דברי התוס' בסוגיין (ד"ה דאית"י) העלה דבלא עבר הבן עבירות חמורות אבא מזכה ברא.

ובשו"ת חיים ביד לגר"ח פלאגי (יו"ד סי' צז) כתב שמה שאמרו, אבא לא מזכי ברא, היינו בסתם אבל בתפילה ותחינה מועלת תפילת האב על בנו וכמו שאמרו על דוד שצעק על אבשלום ואמר בני בני ועשה לו תועלת להצילו מגיהנם, כמבואר בסוגיין,

ועי"י שד"ח (אסיפ"ד מער' אבילות אות קנ"ב) שמביא דעתם ודעת עוד מחברים מימינים ומשמאילים בזה. ובשו"ת רב פעלים (ח"ד סי' ז) כתב שיש תועלת טפי באמירת קדיש של האב מאשר באמירת איש זר. וביותר מבואר כן בס' מטה אפרים דיני קדיש יתום (שער ד סי"ז).

אם ראוי להיות פועל בניין

ויבן ערי מסכנות - פליגי בה רב ושמואל, חד אמר שמסכנות את בעליהן, וחד אמר שמסכנות את בעליהן, דאמר מר כל העוסק בבנין מתמסכן.

בטעם שהעוסק בבנין מתמסכן ביאר התורה תמימה (שמות פ"א הערה ב) שמפני גובה הבנין לפעמים מסתכן הבונה אותו, ולפי"ז יותר נכון לגרוס שמסכנות את בונייהן, ומה שמסכנות את בעליהם היינו מפני שהם גורמים לעליהם להיות עניים, מלשון איש מסכן (קהלת ט) שמשקיעים הרבה ממוון בבנינם.

בשו"ת אבן ישראל (ח"ט סי' קכו אות כג) כתב שאין הדברים אמורים בנוגע לפועל בנין, שאין חשש מלהיות פועל בנין, אלא הדברים אמורים על הקבלן, וכפי שידוע שקבלנים רבים פשטו את רגלם (באנקראט).

נוסח כתובת בת מאומצת

בשו"ת הלכות קטנות (ח"א סי' קו) כתב, לדון 'כלב בן יפונה הקניזי' כיצד היו כותבים בגט כדי שיהא ניכר לבן קנו כי נתגדל בביתו'.

והשיב, אפשר שאם כתב בן קנו שאין לפוסלו אע"ג שהרא"ש בתשובה (כלל יז) פסל כשנכתב ע"ש אבי אביו שהתינוקות קורין לאבי אביהן אבא יש לחלק דהתם איפלג דרא כההיא דהביא תוספות (בסנהדרין כח ד"ה רב) מירושלמי שאשת פנחס לגבי משה דמותרת משום אפלג דרא כיון שכן נשתקע שם אבי אביו וכשקורא אותו בן פלוני יאמרו אין זה פלוני אבל זה שגדל בביתו וקורוהו קנו אפשר דלא מפסל בכך.

והנה בשו"ת מנחת יצחק (ח"ו סי' קנא) נשאל בדבר כתובת בת מאומצת, אם נעלם מהבת שזה לא אביה, ויראים כעת להגיד לה, אולי ח"ו תשתגע וכדומה, וגם כי אפשר לבא לידי מכשולים הרבה, אם כותבים אבי' דהשתא. והשיב שאף שלהלכה אין לקרא את בת האימוץ על אביה המאמץ, משום שיש לחוש למכשולות, מ"מ בכה"ג שיש לחוש לסכנה, יש לכתוב, אם למשל שמה שרה, ואביה המאמץ אברהם, שרה דמתקריא שרה בת אברהם, וכדאיתא כה"ג בתשו' עמק שאלה (אה"ע סי' צח), ובוזה נצא מחשש מכשול, דמדכותבים כה"ג, יש הוכחה שאין זו בתו ממש.

לפי זה פירש המנחת יצחק מה שאמרו בסוגיין, וכלב בן חצרון וכו', ואכתי בן קנו הוא, דכתיב וילכדה עתניאל בן קנו אחי כלב, אמר רבא חורגו דקנו הוה, דייקא נמי דכתיב הקניזי, ופי' רש"י, מאנשי ביתו ומגדוליו של קנו עי"ש, דאף דאם ה' מגדלו, ה"י יכול לקוראו בן קנו, וכמו שהביאו הפוסקים מכמה מקראות, אלא משום דלא יבא מכשול, לומר דהוי אחיו של עתניאל מאב, לענין חליצה וכיוצ"ב, ע"כ שנה עליו הכתוב לקוראו הקניזי.

ובשו"ת שבט הלוי (ח"י סי' רצב) כתב שכל זמן שהבן המאומץ מפורסם בשם האב הישראלי האמיתי אין לכתוב בכתובה שם האב החורג, אבל כשגם בן המאומץ בעצמו אינו יודע שיש לו אב אמיתי או גם שידוע ואינו יודע היכן חי וכיו"ב הלא אפילו לענין גיטין כתב בתשובת בנין ציון (ח"א סי' כא-ב) שכשר כיון שידוע כשמו ההוא, וכן משמע בחת"ס (אבהע"ז סי' עז) גם לענין כתובה, אבל במקום שאפשר טוב יותר שלא להשתמש בהיתר זה, ולענין חשש כבוד הבריות שלא לקרא ברבים שם אביו האמיתי.

אכילת דגים בפסח

בספר טהרת המים ספרדי, מביא שיש שאין אוכלים דגים בפסח, אמנם הוא כותב שיש לאוכלם לזכר גמ' דסוטה שאמרו, הקב"ה מזמין להם דגים קטנים בכדיהן.

ובשו"ת שיח יצחק (סי' רו) כתב, זכר שאמרנו זכרנו את הדגה, ועיין ברמב"ן בהעלותך (יא ד), לאחר גמר העבודה היו המצרים רגילים לתת להם דגים קטנים המצויים מאוד שכן חלף עבודתם, וכדרך לשיטת רבנו מנוח שבה' חמץ ומצה, כרפס לזכר שהי' אוכלים ירקות שהיא רפואה למכה האברים, וכדרך שכותב במהרי"ו הלכות פסח, לעשות זכר לפתח הסמדר, ע"ש.

ומצינו גמרא מפורשת בפסחים (קיד:), מאי שני תבשילין וכו', חזקי' אמר אפילו דג וביצה שעליו, וירושלמי (פסחים פ"ד הל"ד), מקום שנהגו שלא לאכול צלי, אין אוכלין, ר' בא בעי קומי רב אימי, אפילו בשר עוף סברין מימר אפילו ביצה אפילו קולקס, אמר רב יודא בי רב חנין ובלבד מן השחיטה, קולקס מין לוק וצולין אותו, וי"ג קוליים והוא מין דג, וכן נראה עיקר, עכ"ל.

ועי"י בב"ח (סי' תסט), ובפרמ"ג (אשל אברהם סוף סי' תמוז), בענין דגים חיים שקורין קארפיין, וע"ע בבאר היטב (סי' תמוז ס"ק יח).

יום הולדת

בש"ת אפרקסתא דעניא (ח"א סי' קכג) כתב בשם החת"ס שאין לבן ישראל לחוג יום מולדתו, כי אם את יום שנכנס בבריתו של אאע"ה, והוסיף האפרקסתא דעניא שאין ראייה ממה שאמרו חז"ל (מגילה יג:) והוא לא ידע שבז' אדר מת משה ובז' אדר נולד משה, ופירש"י כדאי הלידה שתכפר על המיתה ד"ל שאני מרע"ה שנולד מהול כמבואר בסוגיין, ונשלמה צורתו מיד בשעת לידתו.

ובספר תפלת דוד (קונטרס נפש דוד) כתב האדר"ת, בכל לבי כעסתי על המברכים לברכני ליום הולדתי ולשמחני בו, ומרגלא בפי מעודי שלא מצאנו שמחת יום הולדת בספרינו הקדושים רק בלידת פרעה לבד, ודבר זה אינו לרוח עם קדוש המקובל אצלינו, ונוח לו שלא נברא משנברא ואם כן למה נשמח ביום הולדתינו בטרם ידענו שהועלנו בבריתנו רק צדיקים יכולים לשמוח כדברי התוס' (ע"ז ה. ד"ה שאלמלא) אבל אנחנו מה חיינו מה מעשינו ומה צדקותינו.

ובצוואתו של בעל התפארת ישראל הובא בירחון המעיין (תמוז תשל"א) כתב 'הנני מצווה לכם בני ובנותי שליט"א שביום הלידה של כל אחד יכתבו לו אחיו ואחיותיו שליט"א ברכת מזל טוב ולא תשנו ח"ו מזה מידי רק כשיש אונס גמור ח"ו

ועיין בספר אוצר על מנהג ישורון (סי' כו אות ד) שהביא מהמדרש (בראשית רבה פכ"ח) שיום הולדת הוא יום גנסיא והרומים והיוונים חגגו גם את יום ההולדת של המתים ולא מצינו בחכמי התלמוד בראשונים או באחרונים שנהגו לחגוג את יום ההולדת.

פרנסת הבית באמצעות האיש או האשה

כתב המהרש"א (ח"א ד"ה נשים) נשים צדקניות כו' בשעה שהולכות לשאוב כו'. הוא דאר"י על נשים צדקניות שהיו מפרנסין את בעליהן והיו נזקקין להן ולא היו מזנין תחת בעליהן ולכך מדמה להו הכא ליונה שאינה נזקקת אלא לבן זוגה.

והנה רבי רפאל דוד מזרחי בספרו צעיר רדם (דף כד טור ג, שנת תרי"ד) הביא שהבגדי כהונה העיר שממה שאמרו בסוגיין 'מי לא פלגן' משמע שחלק האיש והאשה שווה, אמנם בברכות (יא) אמרו גדולה הבטחה שהבטיח הקב"ה לנשים יותר מלאנשים, ומשמע ששכר הנשים גדול משל האנשים. ותירץ הצעיר רדם שיש לחלק בין מה שאמרו בסוגיין בשכר נשים שהמה מקריין בנייהו ונטרן לגבריהו, שעליהם משמע בסוגיין שחולקים שכר עם בעליהם ושכר האיש והאשה ששווה, ואין שכר האשה גדול משל האיש, היות שאין לאשה טורח כ"כ במה שממתינה לבעלה עד שיחזור מבית המדרש, אבל בסוגיא בברכות הזכירו דבר נוסף, והוא 'באתנויי גברייהו לבי רבנן' והיינו שהמדובר הוא בבעל עם הארץ שהאשה טורחת עמו בכל יום שילך ללמוד תורה, ועל כן היות שכל מה שלומד הבעל אין זה אלא בסיבתה, שכרה גדול משלו, וכמו שאמרו גדול המעשה יותר מן העושה, ובעל זה לולי אשתו לא היה לומד כלל.

כבתו ושב

הרבה יין עושה (ז.)

וישתו וישכרו עמו' (בראשית מג לד) ספר זה הכתוב, כי במכוון עשה זה יוסף, שכאשר יאמר שבנימין גנב הגביע איך יקחהו לגנב בתוך ביתו לעבד, ומי הוא המחזיק גנב בתוך ביתו, לכן שתו יין ויאמר שהרבה יין עושה, ומחמת שהיה שתוי ומלא יין חמד הגביע אשר ינחש בו יוסף. אך הם יצאו כאור הבוקר וישנו בלילה אחר הסעודה ואלו שתו יין הלא שינה מפיגתם, לכן וישכרו עמו ששתו יותר מרביעית כדי לשכר ואין שינה מפיגתו אדרבה כ"ש ששינה משכרתו, כדאמר בעירובין (סד:) והיה טוען שעל ידי מה שהיה שתוי ושכור גנב הגביע הזה ודו"ק.

(משך חכמה, בראשית מג לד)

אין היצה"ר שולט אלא במה שענינו רואות (ח.)

נ"ל בס"ד לכך חוש הראיה יוצא מן השחור שבעין ולא מן הלבן, כי השחרות כינוי ליצה"ר, וכמו שאמרו רז"ל על פסוק (קהל יא ע) השחרות הבל, וכן דרשו רז"ל לאור יום (בראשית א ה) זה יצר הטוב, ולחשך קרא לילה זה יצה"ר, ולכן יוצא חוש הראות מן השחור הרומז ליצה"ר, לרמוז שאין היצה"ר שולט באדם אלא בריאות שהוא רואה, שבמקום שיש ראייה יש יצה"ר שהוא שחור, ולכן 'ראייה' גימטריא 'גבורה' לרמוז עיקר גבורת האדם במלחמת יצה"ר הוא בראיה שלו ששם שולט, וזה הפתח שהיצה"ר נכנס בו אצל האדם.

(בן יהוידע לרבי יוסף חיים מבגדאד זצ"ל)

ואהבת לרעך כמוך ברור לו מיתה יפה (ח.)

'ובלעה אתם ואת כל אשר להם וירדו חיים שאולה' (במדבר טז ל) ולכאורה קשה, וכי רצונו של משה שיהיה להם עוד מיתה קשה כ"כ, שתבלע הארץ אותם בעודם בחיים ושיסבלו עוד יסורים קשים בזמן מיתתם, ולא די היה להם שתבלע הארץ אותם וימותו תיכף בזמן הבליעה, והלא קי"ל ברור לו מיתה יפה בארבע מיתות בי"ד. אלא משה רבינו ע"ה שהיה ידוע באהבתו הגדולה לישראל, וידע משה שהם לא האמינו שיאבדו, וחשש מאד גם לאבדן נשמתם, שלא ימותו בלי הרהור תשובה קודם מיתתו, והלא הדין גם בארבע מיתות בי"ד שעל המומתין להתודות קודם מיתתו, ולכן בכדי שלא יפטר מהעולם בלי הרהור תשובה, ולא יהיה שום תיקון לנפשותם גם ע"י המיתה, לכן בקש שישאירו עוד בחיים אחרי בליעתם באדמה, בכדי לתת להם אפשרות להרהור בתשובה לפני מיתתם ויהיה תיקון לנשמתם.

(לקוטי אמרים מהרי"ד מבעלזא זצ"ל, קרח)

אע"פ שבטלו ארבע מיתות בי"ד דין ד' מיתות לא בטלו (ח.)

'ויכירה ויאמר כתונת בני חיה רעה אכלתהו' (בראשית לו לג) וקשה מדוע חשב יעקב שחיה רעה אכלתהו ולא אדם, אכן דיעקב היה ידוע ביוסף שהוא צדיק, אך בזה שגג שדיבר סרה על אחיו וכבר אמרו חז"ל (ערכין טו:) כל המספר לשה"ר ראוי לסוקלו באבנים, ותניין בגמ' אע"פ שבטלו ארבע מיתות בי"ד דין ד' מיתות לא בטלו, מי שנתחייב סקילה או נופל מן הגג או חיה רעה דרסתו, לכן עתה חשב יעקב שנענש בעונש לשה"ר עונש סקילה, ולכן אמר חיה רעה אכלתהו.

(חתם סופר, וישב)

תלמוד בבלי 'עוז והדר' מהדורת פריעדמאן

• במהדורה חדשה ומורחבת.

במחיר מיוחד של
2500 (במקום ~~2700~~)

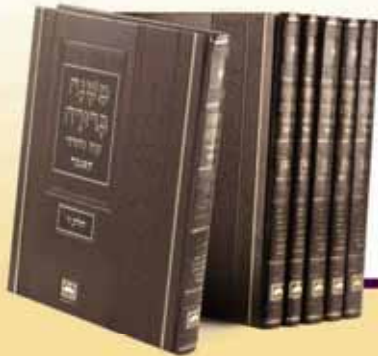
ההזדמנות האחרונה
לפני עליית המחיר!

מבצע מיוחד לקראת חג השבועות

לרוכשים את הש"ס החדש המורחב בפורמט בינוני

מתנה מיוחדת

סט משנה ברורה עוז והדר המנוקד - 6 כרכים

פורמט ענק עם מאות אלפי מראי מקומות וציונים מפורטים בכל הנושאי כלים שבעמוד, מאות תמונות תלת מימד בצבע מלא להמחשת ההלכות. בנוסף הוגהו ותוקנו מאות אלפי שיבושים שהיו בכל הדפוסים. בתוספת קיצור ביאור הלכה, פסקי שו"ע הרב, פסקי חזון איש, והכל בעימוד מאיר עינים ובפאר והדר שטרם נראה כמותו.

מוקד הזמנות:

1800-22-55-66

להשיג בחנויות הספרים המובחרות

'סדר הלכה' לומדים

משנה ברורה - עוז והדר

פורמט פנינים
26 ס"מ

פורמט ענק
31 ס"מ

כמה מעלות טובות

ב- 6 הכרכים החדשים של משנה ברורה עוז והדר נוספו:

- מאות אלפי מראי מקומות וצייונים מפורטים בכל הנושאי כלים שבעמוד
- מאות תמונות תלת מימד בצבע מלא להמחשת ההלכות
- הוגהו ותוקנו מאות אלפי שיבושים שהיו בכל הדפוסים
- קיצור ביאור הלכה
- פסקי שו"ע הרב
- פסקי חזון איש
- עימוד מאיר עינים בפאר והדר שטרם נראה כמותו

מעתה

משנה ברורה - עוז והדר

חובה בכל בית, ישיבה, בית מדרש, בית כנסת וספרייה תורנית

מוקד הזמנות:

1800-22-55-66

להשיג בחנויות הספרים המובחרות

להגדיל תורה ולהאדירה